ARMENIA, Journal en langue Arménienne, fondé à MARSEILLE en 1885.

ԱՐՄԱՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ԿԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՒԼԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 26րդ չրջանի բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, կանխիկ. կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսով համարար ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2 ֆր. (Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի համար 1 ֆր.) հաշուելով: Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել այս հասցէով. M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Arménia*
MARSEILLE (France)

ԻՋ ՏԱՐԻ
Թիւ 17
1911 ՓԵՏՐՎԱՐ 1 Դ.
(Հ. Տ. Յունվար 19)

ԳԱՅՏԱՆՆԻՔ

Խմբագրութիւնը, երբէք հարկ համարիր, համառօտելով և կամ յապաղիր ժամ կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Գարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Յանուցմունքներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Յանուցման 1 մէկտկերը 1 սանթիմհարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանթիմ.

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԽՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութիւն. — Գաղթականութիւնը ծնունդ է տնտեսական քայքայման. — Հայերին եւ Յոյներին միջեւ մերձեցման ցոյցեր. — Ազգային ժողովի յունվար 14/27ի նիստը չեղամգուած. — Մահագոյժ վեր. Հ. Այճեի. — Ֆրանսացի գրագետներ կողմնակից դիմում մը Անտրանիկեանի համար. — Կաթողիկոսական խնդրին առթով. — «Հանդես Ամսօրեայ»ի յոբելեանը. — Նախիջեւանութիւն. — Եմենի ապստամբութիւնը. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Տանուցումներ.

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

(Շար. 16րդ թուհն եւ վերջ)

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը աղքատախառնամ ընկերութեան մը վիճակին մէջ չդտնուիր. անկէ աւելի բարձր դեր մը ստանձնած է ան: Ուստի կարօտեալներուն դրամ ղրկելով և քիչ մ'ալ որբանոցներուն և գպրոցներուն նպաստելով չպիտի բաւականանայ: Գարիարքարանն ու Միացեալ ընկերութիւնը, ինչպէս և զանազան որբախնամ և ուսումնասիրաց ընկերութիւնները, կընեն այդ արդէն:

Հ. Բ. Ը. Միութեան նպատակները մին է ամբարնակ հայ ժողովրդի նիւթական ու տնտեսական կացութիւնը բարւոքելու աշխատիլ: Այս նպատակի համար ինչ ըրած է արդեօք. բան մը չենք տեսներ գեռ իր Տեղեկագրի մէջ: Գոնէ ինք օգնած լինէր այնպիսի գիւղերի որոնց հողերը գրաւուած են պարտատէրներէ չնչին գումարներու փոխարէն և առանց առժամայն վճարումը կրնար ազատել այդ գիւղացիները ապագայ շատ մը ծանր թշուառութիւններէ, ինչպէս այդ եղած է մի տեղի համար միայն, Արճալուի մէջ, Կիլիկիոյ Վեհ. Կաթողիկոսի ինդրանքին համեմատ ղրկուելով 9126 ղրչ. եգպտ. (2372 ½ ֆր.):

Բարեգործութեան հին կերպը պէտք է փոխել. փոխանակ հաց կամ դրամ տալու կարօտեալին իրեւ ողորմութիւն, դրամ չհեղու միջոցներ պէտք է տալ անոր, աշխատանք և ապրելու դիւրութիւններ պէտք է հայթայթել անոր: Օրինակի համար՝ Զէյթունցիներուն օգնել որ իրենց լեռներուն մէջ ունեցած երկաթի հանքերը կարենան գիտնական հետազօտութիւններով և նորահնար գործիքներով հանել և չահագործել, աւելի մեծ բարեգործութիւն է քան թէ 50 կամ 100 ոսկի հացագին ղրկել իրենց, մինչդեռ այժմ շատ նահապետական միջոցներով կօգտուին այդ հանքերէ և իրենց ձեռք բերած չահը հազիւ թէ կը վարձատրէ իրենց աշխատանքը: Որչափ որ մեզ յայտնի է, ամբողջ Զէյթունի և իր շրջակայներուն մէջ մէկ բաղանիք անգամ չկայ, մինչդեռ այդ անհրաժեշտ պէտք մէ ժողովրդի մը ժողրութեան և առողջապահութեան տեսակէտով: Եթէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, փոխանակ լոկ աղքատախնամի մը պաշտօնը կատարելով մի քանի լիրա ղրկելու այնտեղ աղքատներուն համար, բաղանիք մը շինած լինի Զէյթունի մէջ և անոր հասոյթը յատկացուցած դպրոցին կամ աղքատներուն, բազմակողմանի տեսակէտով բարեգործութիւն մ'ըրած կը լինի, հետեւապէս և աւելի մեծ և աւելի արժանի իր անունին ու նպատակին: Կիլիկիոյ և Հայաստանի մէջ մշակելի հողերը չեն որ կը պակսին, այլ գիւղացիներուն միջոցներ և դիւրութիւններ կը պակսին այդ հողերը մշակելով արդիւնաբեր և չահաւոր գարձնելու, ի միջի այլոց այս պատճառով որ նիւթական կարողութիւն չունին, այսինքն դրամ չունին խեղճերը: Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իրենց համար նախանամութիւն մը գարձած կը լինէր, եթէ հայ գիւղական համայքներուն օգնէր հողատէր դառնալու և անոնց առաջնորդէր սովրեցունելու համար նոր ղրութեամբ մշակելն ու աւելի արդիւնաբեր գարձունելը, ինչ որ միանգամայն չահ մը առանալով իր տուած գրամներուն համար, փոխանակ չնչին տոկոսներով եւրոպական դրամատուներուն յանձնելու այդ դրամներ և ապէսի միջոցին միայն մի քանի հազար ղրուշ ղրկելու հարիւր հազարաւոր կարօտեալներուն, այնպէս որ անոնցմէ մէկ մասին միայն մի քանի ղրուշ կհինայ և այն ալ հազիւ մի քանի օր միայն կը բաւէ:

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր նպատակի իրրև Գ. մաս նշանակած է «Ամբարնակ Հայ ժողովուրդին մասաւոր և բարոյական զարգացմանը նպաստելու և անոր նիւթական ու տնտեսական կացութեան բարւոքմանը աշխատելու մասաւոր որևէ ձեռնարկ կամ հրատարակութիւն քաջալերել:» Կերևի թէ իր նպատակի այդ տրամադրութեան համեմատ է որ Միութիւնը անցած տարի 9,353 ղրչ. և 55 հրդ. (2,349 ֆրանգ) ծախք ունեցեր է, զանազան օրաթերթերի և հանդէսներ բաժնորդագրութիւններ վճարելով և այդ թերթեր նուիրելով ազգային բազմաթիւ հաստատութիւններն (1):

Որովհետև Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ո'չ մէկ կուսակցութեան կը պատկանի և պէտք չէ պատկանի, ինչպէս որ այդ կէտը չեշտուած է կանոնագրին մէջ այս պարբերութեամբ — «Ընկերութիւնը էապէս մարդասիրական է. որևէ քաղաքական հանգամանք չունի: Այս պայմանը հիմնական է» — ուրեմն շատ հետաքրքրական է գիտնալ թէ ո՞րոնք են այդ նօք այն ազգօգուտ թերթերը որոնք Բարեգործական ընկերութիւնը արժան համարեր է իր դրամով քաջալերել և յատկապէս տարածել Ազգին մէջ: Լուսաբանութեան կարօտ կէտ մ'է այս որպէս զի պարզուի թէ մեր ամենահիրատ ու յարգած Բարեգործական ընկերութիւնը, ինչպէս կըսուի, միթէ իր նպատակէն և նախկին կացութենէն մասամբ չեզելով volte-face մ'ըրած և ծանօթ կուսակցութեան մը գիրկն ինկած է այժմ ուր գայն իրեն գործիք դարձունել կաշխատի:

Ուշագրաւ է և այս տարբերութիւնը ֆրանսերէն հրատարակուած Տեղեկագիրը աւելի կոկիկ կերպով պատրաստուած է քան թէ հայերէնը. ֆրանսերէնին մէջ կատնաւորապէս դատորուած է ամէն բան. մ'իզրն ալ կայ բովանդակութեան ցանկ մը որով կրնաս դիւրաւ գտնել փնտռած դիւակ հայերէն Տեղեկագիրը, թէև աւելի մանրամասն և ընդարձակ, ճապաղ կերպով խմբագրուած է. կարծես լարիւրինթոս մէջ ուր մանողը դժուար կրնայ դուրս ելնել. ցանկ մ'անգամ չունի որ փնտռուած կէտդ դիւրաւ գտնես. պէտք է ընդարձակ Տեղեկագիրը երկար բարակ թղթատելով ժամանակ կորնցնել: Ինչո՞ւ այդ տարբերութիւնը եւրոպացիներին և Հայերին համար. ինչո՞ւ այդ անհոգ վերաբերմունքը դէպի Հայերը: Կարծես թէ զատ զատ մարմիններէ պատրաստուած լինէին այդ երկու Տեղեկագիրները:

Դիտողութեան արժանի է նաև այս կէտ որ Միութեան կեդրոնական վարչական ժողովի ատենապետն ու ատենադպիրն եղած են նաև ատենապետ ու ատենադպիր Միութեան Ընդհանուր ժողովին, որին ներկայացուցած է կեդրոնական վարչական ժողովը իր հաշարատուութիւնը (1): Տնավարի ժողովներէ մէջ դուցէ կրնան լինել այդպիսի բաներ և անշուշտ անցնիլ: Բայց Հ. Բ. Ը. Միութեան պէս մի մեծ ընկերութեան մէջ ուշադրութիւն կը գրաւէ այդպիսի վարմունք մը քանի որ նոյն իսկ ոեւէ փոքրիկ ընկերութեան մէջ միևնոյն անձեր թէ՛ հաշարատու և թէ՛ հաշարատու չեն կրնար նշանակուիլ. ա՛յնպէս ընդհանրացած և բանաւոր (rationnelle) օրէնք մ'է այս: Իսկ Բարեգործականի պէս մի մեծ ընկերութեան համար չկրնար առարկուիլ մինչև իսկ թէ «ինչ ընէ ինք, Գօդոս փաշային և Մալէզեան էֆէնտիին գատ ատենապետութ և ատենադպրութ մարդ չկայ մէջերնիս:»

Այսպիսի մի քանի փոքրիկ դիտողութիւններ մենք ըրինք, Հ. Բ. Ը. Միութեան աւելի յառաջդիմելուն և ուրիշ աւելի մեծ քննադատութիւններ ենթարկուելէ զերծ վիճակ մ'ու-

(1) Տեսնել թէ՛ հայերէն և թէ՛ ֆրանսերէն Տեղեկագրի 15րդ երեսը.

(1) Տեսնել հայերէն Տեղեկագրի 6-դ և ֆրանսերէն Տեղեկագրի 7րդ երեսը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ա

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՒՆԻՔ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ

Գ. Փ.

Ներածութիւն։ Ինչպէս ամէն ազգ, ինչպէս եւ հին Հայերը ունեցած են իրենց առանձին արուեստները, որոնք ծագած են ազգին կենցաղային պէտքերէն։ Ասոնք ժամանակի ընթացքին զարգացած են ազգին հանճարին ներշնչումով եւ ազգային գեղարուեստական ոճ մը կազմած։ Ասոնց մէջ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

Ամէն ազգ իւրացուցած է իրեն հարեւան ազգերէն ինչ որ գտած է իրեն յարմար, ինչպէս եւ հին Հայերը ունեցած են իրենց հարեւանները, որոնք ազդած են իրենց վրայ։ Ասոնք ալ ազդած են հարեւան ազգերու վրայ։ Ասոնց մէջ ամենէն կարեւորը Պարսկաստանն է, որ ամենէն աւելի ազդած է հին Հայերու վրայ։ Ասոնք ալ ազդած են հարեւան ազգերու վրայ։ Ասոնց մէջ ամենէն կարեւորը Պարսկաստանն է, որ ամենէն աւելի ազդած է հին Հայերու վրայ։

Հայերը ունեցած են իրենց ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու ոճերէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

Ա

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՒՆԻՔ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ

Գ. Փ.

Ներածութիւն։ Ինչպէս ամէն ազգ, ինչպէս եւ հին Հայերը ունեցած են իրենց առանձին արուեստները, որոնք ծագած են ազգին կենցաղային պէտքերէն։ Ասոնք ժամանակի ընթացքին զարգացած են ազգին հանճարին ներշնչումով եւ ազգային գեղարուեստական ոճ մը կազմած։ Ասոնց մէջ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

Հայերը ունեցած են իրենց ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու ոճերէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

ՀԱՅՈՑ ՎԱՂ ՁԱՒԱՅԻ ԳՐՉԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Զօհրապ

Հայ ազգին մէջ գրչագրութիւնը միշտ ալ մեծ զարգացում ունեցած է, որովհետեւ հայ ազգը միշտ ալ սիրած է գիրքը եւ գրչագրութիւնը։ Հայ գրչագրութեան մասին շատ գրուած է, բայց ամէնքն ալ միայն հայ գրչագրութեան մասին։ Ես կ'ուզեմ խօսիլ հայ գրչագրութեան մասին, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

Հայերը ունեցած են իրենց ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու ոճերէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

---

(1) Ս. Զօհրապ հին հայ գրչագրութեան մասին հետաքրքրական ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է «Ազգ» օրաթերթին մէջ։ Ան կը գտնուի նաեւ առանձին տպագրուած։ Ծանոթ. Ս. Զ.

Ս. Զօհրապ հայ գրչագրութեան մասին կը գրէ, թէ հայ գրչագրութիւնը ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

Հայերը ունեցած են իրենց ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու ոճերէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորը ճարտարապետութիւնն է, որ ամենէն աւելի կը ներկայացնէ ազգին հանճարը եւ ոճը։ Ուրիշ արուեստներ ալ կան, որոնք ազգային ոճ մը ունեցած են, ինչպէս՝ գրչագրութիւնը, որ ունի իր ազգային ոճը, որ կը տարբերի միւս ազգերու գրչագրութենէն։ Ասոնք ալ ազգային արուեստներ են, որոնք ունին իրենց ազգային ոճը։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ 14/27Ի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Պետական հարկային յայտարարութիւն

Հետեւեալ անշարժ գոյքերը, որոնք ի գումարի 13/26ի դրկի յունուար 1927ին ենթակայ էին ծախուելու հարկատու Ղազարոս Ղազարեանի պատճառով, որ չէ վճարած իր պարտքը, ի հետեւանս գործադրութեան ի դէմ նորան յարուցեալ գործոյ, ի նպաստ Ղազարոս Ղազարեանի, պատճառով Ծ. Ղ. Ղազարեանի, որ պարտական է Ղազարոս Ղազարեանի 1500 ոսկի դրամի, ինչպէս եւ ծախքերու համար, որոնք հաշուած են 14/27ի դրկի յունուար 1927ին 1500 ոսկի դրամ, ծախուելու են հրապարակաւ աճուրդով, ի նպաստ Ղազարոս Ղազարեանի, ի գումար

թէ Ռուսահայք իրաւունք ունին ա-
ւելի ազդու կերպով և բազմաթիւ
պատգամաւորներով մասնակցելու
կաթողիկոսական ընտրութեան քան
հին Պոլօժէնիան կը տրամադրէ։

Այս դիտողութիւնները ընդհա-
նուր առումով ուղիղ են, որովհետև
Պոլօժէնիայի տրամադրութեան հա-
մաձայն ամէն թեմ 2 պատգամաւոր
կը ղրկէ կաթողիկոսական ընտրա
կան ժողովին, Տաճկահայաստանը
47 թեմերու բաժնուած է, որով 94
պատգամաւոր կը ղրկէ, մինչդեռ
Ռուսահայք ունին միայն 6 թեմ և
հետևաբար 12 պատգամաւորով կը
ներկայանան համագումարին։ Ասկից
զատ Ռուսահայ հոգևորականութեան
մասնաւոր առաւելութիւններ տըր-
ուած են Պոլօժէնիայով, որոնց հա-
մաձայն Էջմիածնի Սինոդի 8 անգամ.
ները և Էջմիածնի միաբանութեան 7
երիցագոյն հոգևորականները իրը
պատգամաւոր կը մասնակցին կաթո-
ղիկոսական ընտրութեան, որով ամ-
բողջ Ռուսահայերը կ'ունենան հա-
մագումարին 27 քուէ, որոնցմէ 21ը
հոգևորականներ են։ Հարկաւ ընտ-
րութեան բարեփոխման միջոցին այս
պարագան ալ մասնաւոր ուշադրու-
թեան կ'առնուի և ընտրութեանց
աշխարհականացումը քայլ մըն ալ
առաջ կը տարուի։ Սակայն Պ. Զա-
րիքով ինքն ալ կ'ընդունի թէ ընտ-
րական գրութեան բարեփոխութիւն
միայն նոր կաթողիկոսի օրով կրնայ
տեղի ունենալ։ Մենք ալ կ'ընդու-
նինք ընտրական ներկայ դրութեան
թերութիւնները և ապագայ կաթո-
ղիկոսէն կ'ակնկալենք անոր բարե-
փոխումը, բնականաբար առանց
այս առթիւ Պոլօժէնիան փոփոխելու
և ազգային իրաւունքները վրայ տա-
լու պայմանով։

Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ՝ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Վիէննայի Մխիթարեան Միաբա-
նութեան հրատարակած Հանդէս Ամ
սօրեայ հայագիտական ուսումնա-
թերթն իր 25րդ տարեշրջանը թե-
ւակոխած է այս տարի։

Այս առթով խմբագրութիւնը կը
յայտարարէ որ «Հանդէս Ամսո-
րեայ»ի 25ամեայ շրջանի յոբելեանը
պիտի տօնուի 1911 նոյեմբեր 5ի (Ն.
Տ.) կիրակի օրը։ Նոյեմբերի վերջե-
րը լոյս պիտի տեսնէ խմբագրու-
թեան խնամքով պատրաստուած
Գրական Ժողովածոյ մը ուր ներկա-
յացուած պիտի լինին «Հանդէս Ամ
սօրեայ»ի 25ամեայ գործունէութեան
պատմութիւնը, գլխաւոր աշխատա-
կիցներու լուսանկարները, 25 տարի-
ների գրական բովանդակութեան
մասնագիտական ցանկ մը և մասնա-
գէտ անձերէ գրուած գրական յօդ-
ուածներ։ Պիտի բովանդակէ նաև
մինչև նոյեմբեր 5 խմբագրութեան
հասած նամակները և այլ համակրա-
կան ցոյցերը։ «Ժողովածու»ին գինը
կը ծանուցուի իր ժամանակին։ Ա-
նոնք որոնք կանխիկ վճարմամբ
բաժնորդ կը գրուին «Հանդէս Ամ-
սօրեայ»ի 1911 տարեշրջանին, կըն-
դունին այդ Ժողովածոյն իր ժամա-
նակին մեծ զեղչով մը։

Մեր խնդակցութիւններ ու շնոր-
հաւորութիւններ կը փութանք այժ-
մէն յայտնել հայ գրականութեան
պատուաբեր այդ բանասիրական ամ-
սաթերթին ուր համուտ բանասէրներ
իրենց ժամագրավայրը ընտրած,
իրենց հետազօտութիւնների ար
դիւնքները կը բերեն կը ցուցադրեն
25 տարիներէ ի վեր և միահամուռ
կը ջանան լոյս սփռել հետզհետէ հայ
ազգի քաղաքական ու գրական
պատմութեան վրայ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կ. պոլսէն Տիար Մխիթեան Գալ-
ֆայեան նուիրեց 1 տարեկան Արմէ-
նիա, Մուշի ազգային վարժարանին
րի տեսուչ Տիար Ս. Զաւարեանի
տրամադրութեան տակ դնելով որ իր
յարմար տեսած ընթերցարանին
կամ հանրային հաստատութեան մը
յատկացունէ։

Կ. պոլսէն Տիարները Բ. և Ն. Թէր-
լէմէզեան եղբ. նուիրեցին 1 տարե-
կան (ԻՋ) Արմէնիա վանի Մ. Ա-
տեփանեան գրադարանին։

Ամերիկաի Սէնդ Լուիս քաղաքէն
Տիար Մեսրոպ Մ. Կեռոյեան նուի-
րեց 1 տարեկան (ԻՋ) Արմէնիա
վանի Մ. Ատեփանեան գրադարանին
և 1 տարեկան ալ վարագի վարժա-
րանին։

ԵՄԷՆԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. պոլսէն հեռագրած են յնվր.
28ին հետևեալները.

Եմէնի ապստամբներն հետզհետէ
աւելի խստացուցին պաշարումը
Մէնահա քաղաքին որ իր պահա-
պան զօրքերի քաջաբար դիմա-
դրութեան հակառակ պիտի ստիպ-
ուի անձնատուր լինել և այդպէս մեծ
ջնաս պատճառել օսմանեան զօրքերի
պատերազմական յետագայ գործողու-
թիւններին։ Բաժաւորակ մը, հակա-
դօրբլիանաւ մը և երկու դօրբլիա-
նաւեր չուտով պիտի ղրկուին Եմէնի
լուրերը։ Ռուսական կամաւոր տորմիղ
երեք չոգենաւեր, անգլիական չոգե-
նաւ մը և վերջերս Գերմանիայէն
գնուած չոգենաւները պիտի յատ-
կացուին զօրքեր փոխադրելու։ Դեռ
ոչ մի լուր չէ հասած թէ ի՞նչ եղան
Սանաա երթալու համար հոտէյտաէն
ճանբայ ելած զօրքերը։ Այժմ հոտէյ-
տա գտնուող զօրքերը ապստամբնե-
րին վրայ երթալէ առաջ կը սպասեն
իրենց օգնութեան ղրկուելիք զօր-
քերին, Սանաան միշտ պաշարուած
վիճակի մէջ կը գտնուի։

Հոտէյտաէն կը հեռագրեն թէ
ապստամբները գրաւեր են Գէյդ-էլ
Մալամի ամրոցը որ Մէնահայի և Մա-
նաայի միջև կը գտնուի։

— Եւրոպական թերթերին եկած
թղթակցութիւնները խիստ տխուր
գոյներով կը նկարագրեն թիւրք
վարչութիւնը Արաբիոյ մէջ և կըսեն
թէ ապստամբական չարժումը՝ որը
չատ տարածուած և զօրաւոր կը
ներկայացունեն, մեծ հարուած մը
պիտի տայ թիւրք կայսրութեան։
Անգլիոյ մատը կը տեսնեն ատոր մէջ։

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՈՋԱՆՑ ՏՈՒՆ կամ ՍԱՄՄԱՑ ԾՌԵՐ վէպի երեք փոփոխակ՝ խըմ-
բագրեց և հրատարակեց Ստեփան
կահայեանց։ Արտատպած «Արա-
րատ» ամսագրից։ Վաղարշապատ,
Տպարան Մայր Աթոռոյ Ս. Էջ-
միածնի. 1910։ Գինն է 50 կոպէկ։

(Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանի
ուսուցիչներէն Տիար Ստեփան կա
նայեանց, որ պատմական մի քանի
ուսումնասիրութիւններ հրատարա-
կած է թէ՛ հայերէն և թէ՛ գերմա
ներէն, վերջերս այս միտքը յայտ-
նած է թէ հայ ժողովրդական դիւ-
ցազնավէպերին մէջ կը ներկայանան
մեր ազգային պատմութեան նշանա-
ւոր դէմքերը և թէ այդ աւանդավէ
պերի ուսումնասիրութիւնը կրնայ
նպաստել մեր պատմութեան ինչ ինչ
կէտերի լուսաբանութեան։ Տիար
Կանայեանց այդ նկատումներով վեր-
ջերս մասնաւոր ուշադրութիւն դար-
ձուցած է ժողովրդին մէջ պատմուող
հին աւանդավէպերին վրայ և այս
անգամ ալ հրատարակութեան տը-
ւած է Գ. վ. Սրուանձտեանցի ա-
ռաջին անգամ «Սասունցի Դաւիթ կամ
Մհերի դուռ» անունով լոյս ընծայած
դիւցազնավէպի 3 նոր փոփոխակ-
ները (variante) «Ջոլանց տուն կամ
Սասայ ծռեր» վերնագրով. թէև
այդ վէպի 13 փոփոխակները հրատա-
րակուած են արդէն զանազան գա-
ւառաբարբառներով։ Ս. Կանայեանց
իր այս հրատարակութեան կցած է
32 երեսներէ բաղկացած ընդար-
ձակ ծանօթարան մը ուր այս խըն-
դրի վերաբերեալ իր տեսութիւնները
ու գիտողութիւնները կը պարզէ։

«Ջոլանց տուն կամ Սասայ ծռեր»
վէպը ստանալու համար պէտք է
դիմել կովկասի հայ գրավաճառնե-
րին և կամ հրատարակչին՝ վաղար-
շապատ)

***

*ՅԻՐԱՐՏՈՒ կամ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱՒԱՆԻՆԵՐԸ և իրենց քաղա-
քակրթութիւնը։*

Այս գործի Ա. պրակը (16 երես)
ստացած ենք արդէն, հեղինակին
հանած չրջաբերականէն կը տեղե-
կանանք որ ամբողջ գործը պիտի
բաղկանայ 200է աւելի էջերէ, պիտի
ունենայ 30է աւելի մեծ ու փոքր
պատկերներ և Նախահայաստանի
քարտէսը։ Պատկերները յատկապէս
փարիզ պատրաստուած, կը ներկայա-
ցունեն բաւական արժէքաւոր։ Գիրքըբաժ-
նուած է 3 մասերի. գլուխներէն մէկ
քանիներն են «Հայաստան ատրես-
տանեան ու վանեան բևեռագրու-
թեանց համեմատ. — Նաիրի. —
Մաննա. — Ուրարտու. — Հայաս-
տանի նախաբնիկները և քեռացիք-
— Ուրարտուի պատմութիւնը. Ա-
րամէ, Լուտիպրիս. — Սարդուրիս
Ա և Բ., Իսպուինիս և Մենուաս. —
Արգիշտիս Ա. և Բ. ևն. ևն. — Եգիպ-
տական քաղաքակրթութիւնը Նա-
խահայոց մէջ։. — Ասորեստան և
Նախահայք. — Ուրարտուի կրօնը.
— Ճարտարարուեստները. — Եր-
կրագործութիւնը և վաճառականու-
թիւնը. — Գիրը. — Ռազմական ար-
ուեստը. — Ընտանեկան կեանքը» և
այլն։

Կը յուսանք թէ գնահատելով այս-
պիսի հրատարակութեան մը չահե-
կանութիւնը, քալլերողները չատ
պիտի գտնուին մեր ազգի մէջ և կան-
խիկ ապսպրանքներով պիտի դիւրա-
ցունեն ու փութացունեն անոր ամ.
բողջական հրատարակութիւն։ Գինը
պիտի լինի 10 ղրշ. = 2 ֆրանգ = 1
րուպլի, իսկ այժմէն եղած կանխիկ
ապսպրանքներին համար %ին 20
զեղչ մ'ընել կը խոստանայ հրատա-
րակիչը, որին պէտք է դիմել այս
հասցէով. Monsieur Kéork Mesrob
ADAPAZAR (Ismidt)
(Turquie)

***

Ազ. Մատիկոնեան. *ՈՒՐ ԵՐԹԱՄ.*
վէպ (Տաճկահայ գաղթականներէ
կեանքից)։ Մասն Ա. Կ. պոլիս. Տպա-
րան Ա. Շահէն. 1909. Գին 4 ղրուշ։
(Ապահով համբոյր բռնապետութեան
օրով կովկաս ապաստանած տաճկա-
հայ գաղթականների կեանքէն սըբ-
տաչարժ դրուագ մ'է որ հետաքըր-
քրութեամբ կը կարդացուի։ Ստա-
նալու համար դիմել Կ. պոլսի դրա-
վաճառներին.)

***

ԱՍՏՂ ԲԵԹԼԷՀԷՄԻ. ամսաթերթ
հոգևոր արարչագիտական։ Սկսած է
հրատարակուիլ այս տարի յունվա-
րին։ Թերթին տէր և տնօրէնն է
Տիար Մանուկ Բ. Գալչունեան որի
տպարանին մէջ կը տպուի։ Թիւր-
քիոյ համար տարեկան բաժնորդա-
գինն է 12 ղրշ. Արտասահմանի համար
4 ֆր.։ Հասցէն M. H. Kotchounian,
Beuyuk Yéni han № 45. CONSTAN-
TINOPLE (Turquie).

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Բակուրան. կիպրոս կղզի (Ա. Աչ-
խարհագրական և պատմական տեսու-
թիւն։ Բ. Հայ գաղթականութիւն։)
1 ֆր. 25

*Բանասէրի հրատարակած գիրքե-
րը մեզ մօտ կը ծախուին Մարսէյլի
մէջ միևնոյն գիներով ինչ որ Բարիզի
մէջ «Բանասէր»ի խմբագրատունը։*

SETH. J. MESROVP. History of the Armenians in India (From the earliest times at the present day).
5 fr. 50

ՅՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

Մարսէյլ։
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
և ընկերու. François GARRIGUE
Marseille. — Imprimerie du Midi